

7-2-

121

Comedia en un acte

per

UN PRÍNCIPÍ DE FESTA.

1093

A. Bertran y Albert.

acte únic.

DM PRINCIPALI DE FESTA
ATA

Un principi de festa.

Comedia en un acte

per.

Alfonso Bertrani y Albert.

1888.

Personatjes.

Riera, 30 anys.

Conxita. 25.

Just.

Pau.

Daniel.

Salvador.

Rey.

General.

frase.

Beata.

Quintos.

Mascara

l'acció en un poble del Anripurdà
en 1869.

1872

Acte inici

—

Interior de una casa mitjana
 En primer terme una taula y
 cadiras colocadas ab ordre.
 La entrada al fondo que do-
 nará al carrer. En un cantó
 lo quarto de n. Riera. y una
 escala que conduirà a dalt,
 ahont hi haurá el quarto del
 baylet Salonió y los dels de-
 més mossos. En l'altre cantó

la cuyna y l' subterrani.

Escena 1^a

Riera, Concluta.

(cantant)

Rie. La festa ja's va acabant
y desitjo divertir-me.

Con Y be, que veus ara a dir-me?
tu sempre ab mi vas ballant.

Rie No sempre.

Con Pero ls tres dias

que dura l' gran Carnestoltes,
per la plassa donieu voltas
ballant, vols mes alegria?

Mon germà à casa m'espera,
abb tu ja m'veurèim à plassa,
vaig allà sens tardar massa.
Adieu, non marit Riera.

Rio. Donchs Conchita allà us'veurèim,
y in falta dirte una cosa;
que sent tu la meua esposa
los dos junt li ballarèim.

Can (Si jo pensés que ab mon jermà
jo m'dipressarè.) Adieu.

abb molt mimo
y amantsen per la
parte del fondo.

Rie. Adios, nina del cor meu.
(oh. jo in tindrè de dipressar.)

Escena 2^a

Nieve Lugo Pau.

Ara . Quant jo dich qu'aqueitas festas
nos donau sempre deu vidas,
y son las mes divertidas
de l'any, ja se lo que m' dich
Mes després ve la cuaresma
y l' carnaval recordem,
y encara que dejinem
pensant ab carnaval rich.
Estem mal acostumat,

à la civudella y carn d'olla
 quedant contenta la colla
 dels mossos que tincn llogat,
 pero de dejuni ls dias
 llagostas y calamàs
 y mussos y bacallàn
 nos donan graus alegrias
 omplim lo plat ho menjem
 y nostra paupa disfruta,
 y el bigoti sens embruta
 de tant rebó que ho trobem.

Pau.

(entrant pe'l fondo)

Riera!

Pri.

Ola, Pau amich.

assentat y parlarem.

que vols fer! que in disfressem?

Pau Miera. ja per tu estich.

(asentat)

Arauy es lo tercer dia.

Ric. Es l' ultim de Carnaval.

(Disfressem de general?

Pau. No estich ab tanta alegria.

Ric. Disfressemnos donchs de dona
y parlarem castella.

Pau. Encar ni hi tinc de pensa
ja no veurim d'agui una estona.

Ric. Donchs jo m disfresso... —

Pau Jo no.

Ric. Y me ni hi vaig desseguida.

Pau Molt divertida es ta vida.

Ric. No l'envejo a cap senyo

Pa. Be, de que t'afressaràn.

Ric. D'ingressadora noyeta.

Pa. Seràn noya bufoneta?

Ric. Que si ho serè? ja veuràn.

Pa. Escolta y cambiem d'assunto,
aquet any t'han sobrat pomes?

Ric. L'han tu venut ab un home
y aní al meu quarto la tinch.
Si et servit pot menjarne una
y veuràn que son molt bonas
vermelletas y bufonas

Pa. A menjarne no ni hi avindrà.

Ric. Tu mateix. Vaig a vestir-me
per anà al ball aviat.

Quant estare dispressat
no vinguin per ve à dirme,
perque no t' contentarè
y aipin no m' conceperau.

Pan Venràs quant te miraran.

Die. que faràn?

Pan te mirarè.

Piera rient seu vè
cap al seu cuato.

Escena 3ª

Pan aviat Just.

que nutirà del cuato
de n' Niera,

Pau.

Ya riuveim, La seva dona
 vindrà d'home aquí vertida.
 y si, veixteix desseguida
 no pot tardar gaire estona.
 D'aquí u Niera no u sab res,
 que fare? Puch avisarlo.
 Ah! si, si jo dech cridarlo.
 no fos cas que si no sabés ---
 Niera'.

(evident y surt durt.)

Just

No t'amoheiriu Pau
 que de vertirte ja acaba.

Pau

I vos jurt?

Just!

obra jo amaba

à difressarme.

Pau

Donchs au.

Jut No, no, ja me n'he deidit

Pau Y aiyò, perque?

Jut!

seusill es.

Perqui... vamós, he comprè
que -- ja soch massa petit.

Pau. Ya deven està enterat
de'l que passa.

Jut.

Que vols di?

Pau

La dona d'en Riera - -

Jut

Di.

Pau

D'home avuy s'ha difressat

Jut

Y no'n sab res d'aiyò'n Riera?

Pau

No, y veig qui ave ell se difressa

de dona.

129

Just. M' donas sorpresa.

Y donchs per veiri qu'espera?

Pau Crech que ja no pot tardar.

Just Y festejarant tots dos?

Pau Sense conceipes.

Just. Adios!

ja m' preparo p' escoltar.

Pa En talonio dorm encara?

Just Y que hi ronca.

Pau. (Quinas soltar.)

Just Passara bon carnestolta

dormint sempre aquell bandarra.

Dissapte se n' va ana al llit

y encara no i ha llevat.

Pau Sempre dorm o eita encantat

Jut. Creus que, llevava aixerit?

Si acan avuy se Mevi
trobaria nu fi de festa

y diria ab ven finista.

- En carnentoltas mont es?

La festa ara comensiu

y tres dias durava.

que no havien de treballar.

y nosaltres hi vivien.

De festa voldra el principi

y i trobava que i acaba.

Pau

pero si avuy no i llevaba?

Jut

Lo deixarem que i empiu.

Si acas se despet dema

rei de la festa haurà vuit

130

y al cridarlo dirà: psit,

vestepte y a treballà

y amigo, veurà la lley

del dormir, que son vuit horas

a tot allargar, llavoras

a treballar sens remey.

Parlem ara d'altre cosa.

sabes de marcras com estem?

Crech que la plasse omplirem

fin a tant que m'faran nosa.

Escena 4^a

Dits rey, general, y frare.

=

Franc.

(Dirigitur à Pau)

Amains ~~al rey~~? à Dios?

Pau.

Yo no.

Just.

Si.

Gener.

(entrant)

Y a la patria?

Just.

Si tambien.

Rey

(entrant.)

Y al rey, le amais?

Just.

No.

Rey.

Muy bien.

Pau

Y que velen fins aqui?

Rey

Paso libre en esta casa.

Pau

Os entornen desseguida--

(molt tràgich)

O rino o quito la vida

Jer - Vauvos, que os enfadais massa.

Just Vauya un parla castella. -

potse son nostros amichs.

De homeus, be, tant bunichs

os heu volgut dispressar?

Pau. Segur que son d'aquet poble

y os feu veurer castellans.

Auen per aquet, voltam

a fer il paysi de noble.

Rey Al rey no quereis amar.

Just. obra no, que no n'termini.

y mentres governi en Prim,

a cap rey vull estimar

y al ultim qui sou vosaltres?

un general de cartro'
un frave que Dieu ni do'
y un rey que no es com l'altre.

Anen ab lo vostre amich
anomenat Carnetolta,
an en saltant y dant volta..

vaya uns tipos - com me n rich!

Fra. Vamos a murmurar con esto,
que ahora pasan por la calle.

Ger (Ya esta dit)

(bany al frave y girant)

a Pau y a Just.

Hasta el valle
de Josafat. ja esten llestos.

(a Pau y Just rient
sen van los tres)

Escena 5va
Pau Guit.

Pau. Es brrnich, adau riau.
nos ha dit que ja esteu llestos.

Guit. Oh, ja no n faig cas d'aquestos.

Pau. Veig que no son gent de pau.
Mes no entench aquest minteri.
al fi qui han vingut a fer

Guit. Segons crech, venen a ser
enemichs de l manosteri.
perque en Prim es liberal
y no li agradan los reys.

puiq' ell fa y desfà las lleys
an que siga un general.

Escena 6^a

Dit, Daniel.

(que entra per el fondo)

Int. Ola Daniel!

Dan. Escoltarme
si per escoltarme esteu.

Pau. Digas.

Int. Digas, amich meu.

Dan. (tossint)

Me fa rosa aqueste reuma.

Just Gli na difressar en la plassa?

Dan Si, y per cert que mi han fet viure

Just. Aigo es un divertit viure.

Dan y molta diuen carbassa.

(molt depressa)

allà las veureu

que saltan, que ballan

que rituen, que callan

que cambian la veu (imitant.)

Pa. tralava tralava.

Daniel ves ballant

Just que creus que faran?

Dan saltar y ballar.

Bueno, vinch per invitarnos

a seure en lo nostro banch

primera fila y de franch
allà tot podreu sentarvos.

Ju. Molta gràcia amich meu.

(fent lo somo)

Dan Verinchi.

Ju. S'hi pensarem.

Da Donchs à la plassa m'heuven.
adeu.

Ju. Adios...

Pau. No veltiquen.

Ad Daniel que se'n
he anat corrent cap

à la porta del fondo

y done una enyo pega-

de al l'indar.

Escena 7^a

Pau Just aviat Riera.

Just Escolta, quant en Riera
y la conchita aqui estigan
deipentos sols y que i digan
lo que vulgan.

Pau Aqueta era
ma opinió.

Just. En Uoch i anà al hort
a la cunya'm ficarem
y desde alli escollarem
Pau. Hem de sèbre fer be'l sort.

Ya estai, Rivera?

Rivera int d'expressat y

ab mascara a le cara.

Dit.

Ya estich l'est.

y a darla volta me n vaig
Eh quin bon aspecte faig?

Yut

Molt be.

Pau

Molt be.

Re.

Me n vaig prest

Scena 8^a

Dit. Conchita y Beata.

entran pe'l fondo Con-

chita vestida quints y

son jermà de Beata)

Con.

(ab aïre varonil)

qui es l'amo d' aquesta casa?

Pau. Jo, y d' eixa mare enfadat

ava us dono una carbaça

privantros en sech d' entrar.

No etich per mes carnerloltar.

val mes qui aneu a ballar.

Con. Aquet, si que dona voltar

Deat. prenemnos la llibertat

Concha y Deata se

parsejan fent broma.

Nuuu - - - - -

Pau. Si in dihueu qui son avant.

Que t. tu, militar?

(no li contentan)

y tu?

que no m' volen contentar?

Miren que resposta espero

Com Donchs mira: veniu allà:

baiçant cap al proceuri

se descubriam mentras

en Riera he juyat al

foro ab en junt.

Pa. tu ets la dona de n Riera.

hola'. y tu 'l seu jermà.

(se tornan a cubrir)

senyors com a dueyo m deixo

descansar aqui un instant.

y us vull deipa tota soletz

y o podem curacionar
 mentres qui ara nosaltres
 ni nem al hort d'aquí al devant,
 que farem temps que comensin
 a tocar lo primè vals.

Just y Pau van a la
 Cuyra y la Beata va
 a la taula treu algun
 cos del calaix y s'
 posa a menjar.

Escena 9.

Riera, Conchita, Beata.

Riera y Conchita que
 mirantse un y altre

Nouveau baïxat s'assen-
tan aynop l'un de l'autre

Dieu. (Aquest militar es dona.

Com. Aquesta dona es un home.
vejam si estara de bromes.

Dieu. Ja trich feyna per estona.

Dieu. Los amos nos deixan sol
y aquesta m'ancara m' deixa.

(Una vida aïxi ni engreixa.

Com. Vols dir-me de mi que vols?

Dieu. Un favor.

Com. Menja una poma?

(vient)

ja està dit.

Dieu. No, no la vull.

Con. (Oh jo no hi veig de cap ull
o aquesta dona es un home.)

Entran mascarats quintes
prenen lo que menja
la beata, aquesta i aipeca
y segueix a aquell que
seu van corrent.

Ya estem sols y ben tancats.
Los annos son tot a fora,
femnos l'amor?

Ric Wo es per hora.

Con fem com si fossem casats
M'aymar?

Ric May a un militar.

Con Marcaveta del meu cor.

Ric. Com volí que t' partís d'amor
si tenís lo vostre tapat.

Can. Com que t'hi l' ^(bulantou) aus descubert,
deus portar la cara neta.

Ric. Soch..

Can. Oh! noya bufoneta.

Ric. Y com á noya he cumplert.
Encar que disfrutar vulga
d'un home que m'caigui al ull
dech se hipocrita, y l'orgull
demostraré á qualsevulga

Can. Y jo com home galan
que buica sempre aventuras,
provaré de fert posturas
ja que m' estai festejant.

Mirè aniem cap allà fora
y entre tant podreu parlar
y itocau a ballar
ballareu - - -

Orie

La farandola.

(l'agafa y seu van saltar)

Escena 10.

Pau y Gint.

Gint que tal?

Pau qui han fet bon paper.

Gint Lo que t'he dit ha passat

Pau Heu tingut ratió, vritat

Gint De, son marit y nuller.

Jut Pauet avuy ei dimars
y de festa l' ultim dia
quant recordo l' alegria
dels carnesloltas passats!

Pa No tenim mal fi de festa

Jut. Jo l' trobo molt divertit.

Pa No i acabat lo sentit
d' aquesta escena campetra.

(mirant al Judo)

Jut Vols dir que i conceperan

Pau Si.

Jut. Donchs jo no ho crech pas
pero en tot no n' faig cap cas.
Abdemeni que nos treuran
la màscara.

Pau Molt tontos forau

Just Y sent aqis es molt clà
qui ell no la coneixerà.

Pau Dos màscras com i enamoran.

Just Es dir que te'n vas?

Pau. Just, clar.

No vull veure aquet dingust,
que dintre poch li haurà just.

Just Home, com me fas quedar?

Jo soch just y tu et, de pau
y l, hi posarem la unió.

Pau Vaja, no m quedo.

Just No?

Pau

No.

Just Home, Pau, quedat si t plan.

O
Creua ll.

Dits Salomó

que baixa de la escala
com si s' despertés ara
mateix.

Sal Molt bon dia y boni hora

Int y Pau

Ave

Sal que vol di aquest ave?

Ans.

que?

qui avuy ets molt matiner.

y haurias de dormir encara,

que buscas?

(A Salomó que va
mirant descendentat)

ja te'n pot entornar al llit.

Sal. Saben be lo que m'heu dit?

Ant. Es lo que t'he dit moltes voltes

Sal. (La veritat, aquest tabal
m'agrada tant com la pesta.)

Vaya un principi de festa.

Ant. Si, si, principi, final

Pal. Salomó, si per llevar-te
poch mes hagués cuytat
creu qui haurias disfrutat.

Sal. Home, estich per escoltar-te,
si in diu tot lo que ha passat.

Pau. Donchs ara t'ho explicaré.

Sal. Aya, comença aviat.

Pai

Haurrias vist gent del poble
que parlaban castella

Haurrias vist que sent pobres
van vestits tots d'or daurat,
la Conchita ab traje d'home
que sembla un gran militar
En Riera ve de dona,

que sembla qui haqi arribat
una d'aquellas senyoras
que las pintan pe'l ventall,
fraves, Reys quintos, beatas
de tot fin un general...

y a mes ja termin l'assiento
a la fila del devant

y nada, hi anem a seure

y passa l' rato mirant
com ballar tantas di presses
com si atipen de saltar
com se dituen mil paraulas
y en fin lo que passarà.

Just

Oriscas principi de festa
y la festa i va acabant.
demà es dimecres de cendra
y demà l' heu de cremar.

Sal.

L' inici que coincideix
foch y cendra barrejat,
pero lo demés qui heu dit.

Pan

Tampoch ho pot explicar.

Sal

Tot m' ho heu dit al revés
y enganyarme així no val.

Os creyem que eu cava dormo?
Gut. Ya ho sè qui ara t' haç, llevat.

Pau. No in trobo tabaco, d'oman.

Gut. Ho no'n tiuch.

Pau. Venne à comprar.

(Pau, Gut seu vè.)

Escena 12.

Salomó

Sal. Vaya un principi de festa!
al revèr tot mi ho han contat
lo divme que'n Carnestolta
jà demà l'hem de creuar,
si demà for lo divmeçes.

de cendra, podria curar.
 Pero avuy som a diumenge,
 y la feta durarà
 tres dias, y en lo dimecres
 tornaran a treballar

Espero ab que l. divendres
 de enavema que vindran,
 puig l' any m dona un dejuni
 ab los bons peixos de l mar
 particularment llangostas
 y vinga arrossos en gran

Escena 13.

Saloni, Gust.

(que citre fumant,

Just. Veus, Saloni, aquell ximplet
ave no na volgut entrar

Sal Be, y na comprat lo tabaco?

Just M' na convidat à fumar

Sal Sembla qui nen estat poch rato

Just. Terint tant aprop l'estanchi.

(trayentes tabaco de la butaca)

Sal. Vy que u teriu, convidenme.

Just. fuma del foch de la llar.

Sal. Mont es la conchita?

Just. Al cuarto

Sal Y en Riera?

Just. També i hi està.

Sal Pero bē, donchs que ni heu dit?

Just. t' he dit que i han disfressat.

Sal. Dispressat, si estan al quarto?

Gut. Es aixis.

Sal. No pot anar.

Gut. Ya son marit y muller

Sal. Que no sigan. No pot anar.

Gut. Donchs te dono la ralió

Sal. Com que la tuch, esta' clar.

Escena 14.

Diti Concluta.

Con. (a Gut.)

En Peret es dius del quarto

qui esta' ab mi molt enfadat

Gut. Digarli que'l conceipia

y ja t' ho dispensarà
anemsen dim de la cuyna.

(se'n liuran)

Sal. Señores, Aden siau.

Escena 15

Saloni, Riera.

Sal. Mare de Deu quins apuros
'en temps com lo carnaval!
Lo fet qui avuy aqui passa
crech molt sovint deu passar.

Rier.

(venint del canto)

¿Hont es aquella màscara?

Sal Riera estem molt enfadat.

Ric Ab raho Saloni, escolta.

(ob l'ultim ja i ha llevat.)

Ha vingut vestida d'home
de dona ni he disfressat

y aqui com marit y molla

tots dos sols hem festejat.

Després hem anat al quarto

Sal. (ob quiu romanso mes llard.)

Que Yallà, noy, l'he coneguda..

Sal (Sembla qui cuixò ja er mes gran.)

Ric. Ah la piga que aqui al coll
li se des que som casats.

Ohont son en pau y en just

y ella? ohont i nauirà ficat?

vejam si er ab subterrani.

tot potse i'hi haurà amagat.

Escena 16.

Salomó, Conchita.

Sal. Conchita, surt.

Con. Aquí vindrà.

y explicam tot lo que hi va.

Sal. fins ara has estat molt bé
tot los cumpliments, t'ha dat
lo teu nome, Oiera, feyas
poca feyna y endevant
pero ara, ab lo qui avuy passa
hauràs de ganar el pan
con el sudor de tu frente

Com feren Eva y Adan
per la cüstió de la poma...
— ves un moment desgraciât.

Con. Salonió, una explicació
molt mala ni etai donant

Digas en Peret Oriera —

Sal. Que 's to teu nome

Con. Etai clar

Digasti que no tindr culpsa
perque 'l conceipia

Sal. . Ca!

Tu l'habias conegut?

Con. No, pero aiçis li dirai

Sal. Omeu!

Con. Salonió, defusane

que jo no sabré compensar.

ab molt menys

Sal Donchs... Bueno, pots conta ab mi.

Cem Veyam com te portaràn.

Escena 17.

Dits Riera.

Die.

(A concha molt furiosa.

y agafantle per la mà.)

Escoltam, vivam aquí.

Lo fet que avuy ha passat,

figurat que mi ha deixat

capàs de tornavins butxi

Sal. eby! quina sanchs mes encesa.

Can.

1 ab amor

tingas un piquet d'espera.

Escolta, estimat Oriera,

y la rario hauràs entesa,

ab mon gervia d'expressada

he tingut lo quit d'entrar.

tots sols heu pogut quedar.-

Sol

(No es par la primera vegada.)

Can

Molt prompte t'he conegut

y la conversa he seguit

sabent que eras mon marit,

a menjar pomas t'he dut.

Sent tu l'amo y jo mestressa

de la gasa y de las pomas,

he pensat seguir las bromas,

Orer. Ga la raho tuchi entesa
perdonam si t'he agraviat

Con. Et tu qui na de perdonarme
y ls agraviu dispensarme

Orer. tu auu,

Con. No, vas errat.

Orer. Perdonam,

(agruollantse)

Con. Perdona'm tu.

(s'agruolla també)

Sal.

posant loshi una ma'
sobro l' cap de cada un

Veig la vostra contricció

y la benedicció

Noys, que no us vegi ningú.

Escena 18.

Diki Zut

Zut. Aja ja. Ja veig com l'anyo
ava mosso s'ha tornat,
y l'baylet tot eutonat
veig que diu, ordeno y maneo.

(Abajo Salomo i decanta
y aboixa l' brasson lo de-

mei s'aixecau)

Sal. Eh, quin principi de festa?

Zut. Per mi esteu en lo final.

Sal. Calieu si voleu, tabal.

Una expressió com aquesta.

Ora. Ali.

Gut. La paraula es teva.

Ora. Explicar-me aquí desitjo.

La casa qui are trepitjo

hauen de rebre qui es meua.

(se sent bordar al go)

Sal. (a Gut)

Qui sou vos que no us coneix?

Gut. No es estrany, perquè ab personas
no hi tem consciensa.

Ora. Bonas
respostas has dat, Gutet

(Si torna a sentir bordar
En salomó va a guaytar
al carrer. Quand torna

Sal. Es lo gos de cau Bellestias
y la gossa de u tot-ossos!

Int. Fem consciensa ab los gossos?

Sal. Ne tinch ab tota las bestias

Con. (a Sal.-

Cuanta volta Carnetolta
voldrias que u l'any hi hagués?

Sal. Noya, trecentas no mes

Con. No mes? Yo crech que son molta

y dels peipanta cinch dias
que després me sobrarian?

Sal. per mi diumenges serian.

Con. Massa festas, que farias?

Int. Dormir tot l'any.

Ric.

Es veritat.

Pero d'aquesta qüestió
ja n'estic fins als ruyons
encara no heu acabat?

Vina als meus brassos Conclúta.

Ara vos vaig a parlar.

vosaltres pots esperarabau

veurem a tots dos brallar

perque no heu menjat la poma,

habentne tantat menjat

tant al iurtiu com hivern

desde que m'vareu casa

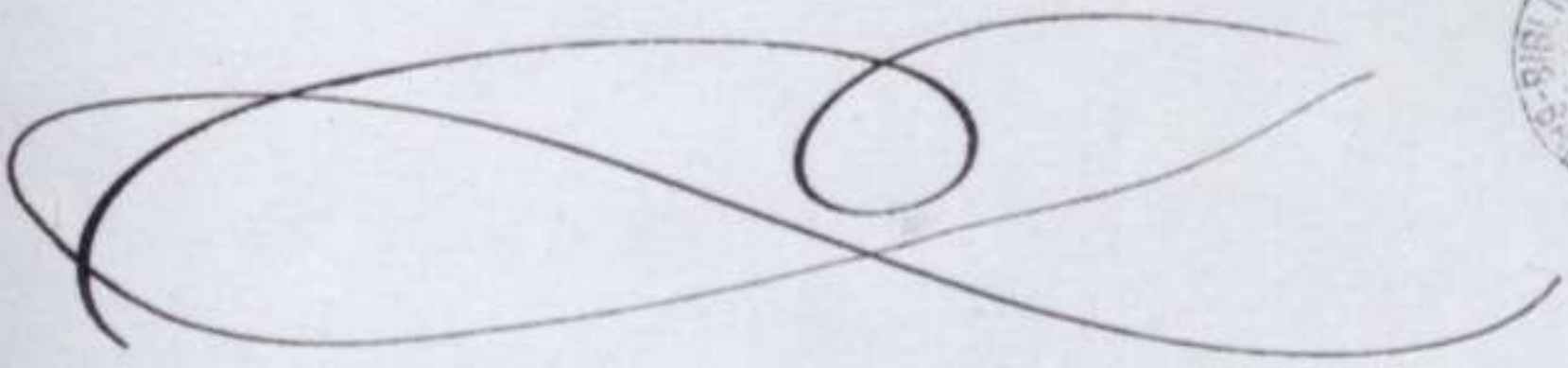
Sal.

Go deitjo llarga vida.

y sempre fraternitat.

Mi.

perque poguèn menjār pomes
 per vostra havent dinat
 y perque el roy salonió
 juga dormir tot un any,
 o a lo menos trescentos dias
 tal com nos ha demanat
 trescentos dias de dormir
 sense despertar-se may
 Buscar principi de festa
 y la festa i acabat.

Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

